

Laat Nederland niet stilvallen

Geen (betaalbaar) huis kunnen vinden, oplopende wachtlijsten in de jeugdzorg, niet meer rond kunnen komen. Deze en andere problemen zijn voor veel mensen dagelijkse realiteit. Zeker ook in het landelijk gebied snakt men naar perspectief voor bijvoorbeeld de landbouw en de terugloop van voorzieningen. Gemeenten zien als eerste overheid dat inwoners onzeker of kwetsbaar zijn omdat de overheid hen niet of onvoldoende helpt. Samen met andere overheden en maatschappelijke partijen staan wij klaar voor ons aandeel in de grote maatschappelijke vraagstukken. Maar dat kunnen we niet alleen. Daarvoor hebben we ook de Eerste en Tweede Kamer en het kabinet nodig.

Dit pamflet is een oproep om samen als één overheid door te gaan om dit land draaiend te houden. We vragen op cruciale terreinen de behandeling van noodzakelijke wet- en regelgeving voort te zetten en deze dus niet controversieel te verklaren of een beleidsarme begroting op te stellen.

In het opstellen van de begroting voor het komend jaar en in de keuze om wetten wel of niet te behandelen of controversieel te verklaren, vragen we aandacht voor in elk geval de volgende thema's:

Bestaanszekerheid: voorkom armoede

Steeds meer mensen lukt het niet om rond te komen. Het CPB waarschuwde in augustus dat zonder maatregelen het aantal inwoners in armoede kan oplopen tot 1 miljoen. De aanpak van het bestrijden van armoede ligt voor een groot deel bij de gemeente. Tegelijkertijd moet het rijk het inkomensbeleid op orde brengen door verhoging van het minimumloon en de bijstand, anders blijft het voor gemeenten dweilen met de kraan open. Wij vragen daarbij ook aandacht voor de inwoners van de Caribische gemeenten. De VNG vindt bestaanszekerheid verhogen heel urgent en wil voorkomen dat de verkiezing voor vertraging zorgt. Om ook onze rol hierin goed te kunnen vervullen, vragen wij daarnaast:

- Pak door op het fundamenteel herzien van de Participatiewet zodat werken loont en gemeenten kunnen werken vanuit vertrouwen
- Ondersteun de kwetsbare groepen in onze samenleving en verhoog middelen voor bijzondere bijstand en middelen voor beschermt werk en sociale werkvoorzieningen

Woningbouw: bouw meer woningen

De situatie op de woningmarkt is verre van rooskleurig. Alleen al dit jaar komen we ruim 300.000 woningen tekort en dit aantal stijgt. Het vinden van een geschikte en betaalbare woning, voor starters en jonge gezinnen,

is geen vanzelfsprekendheid. Om te zorgen dat iedereen een dak boven zijn hoofd kan hebben, roepen we op om u in te blijven zetten op de uitvoering van de 35 regionale woondeals. Om gemeenten te helpen bij de uitvoering hiervan, vragen wij:

- Maak afspraken over de aantallen te bouwen woningen, het aandeel sociale huur en verdeling woningen voor urgente woningzoekenden (conform de Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting)
- Maak mogelijk dat beroepsprocedures worden versneld
- Continueer financiële middelen om woningbouw te stimuleren
- Behandel de Wet Betaalbare Huur

Energietransitie: pak door en werk samen

De energietransitie zit in een stroomversnelling, maar er zijn ook zorgpunten: het energienet zit bijvoorbeeld vol en er zijn onvoldoende vakmensen om het werk uit te voeren. Hierdoor komt onder andere de ambitie voor leveringszekerheid, betaalbaarheid en voorspelbaarheid van een toekomstbestendig en duurzaam energienetwerk in gevaar. Rijk, provincies en gemeenten hebben afspraken gemaakt om deze transitie in goede banen te leiden. De regionale energiestrategieën en de wijkaanpak moeten we onverkort uitvoeren. Gelijk aan het pact van het Nationaal Klimaat Platform roepen wij op door te pakken en gemeenten de bevoegdheden te geven die zij nodig hebben. Daarom vragen wij:

- Behandel de Warmtewet en de wetten die gemeenten instrumenten bieden voor de energietransitie
- Voorkom dat bepaalde groepen in energietoelagen terecht komen en kom met een verbeterde isolatieaanpak
- Blijf inzetten op het voorkomen van netcongestie, inclusief de financiële middelen die daarvoor nodig zijn.

Jeugdzorg en gezondheid: maak vaart met gemaakte afspraken

Professionals, instellingen en gemeenten werken elke dag hard om jong en oud de zorg te bieden die zij nodig hebben. Maar we zien dat zowel de jeugdhulp als de maatschappelijke zorg onder druk staat door een gebrek aan personeel en financiële middelen. In verschillende akkoorden van samenwerkende organisaties (zoals IZA, GALA en WOZO) en in de Hervormingsagenda Jeugd hebben overheden en sectoren hierover afspraken gemaakt. Wij roepen u op onze meest kwetsbare inwoners niet in de kou te laten staan. Daarom vragen wij u om door te gaan met de gemaakte afspraken:

- Behandel de wetsvoorstellen in lijn met de Hervormingsagenda Jeugd
- Behandel de voorstellen rond de eigen bijdrage Wmo
- Behandel de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams)

Migratiebeleid: Opvangen en spreiden vluchtelingen

Ook de komende jaren blijven vluchtelingen naar Nederland komen. Daarnaast krijgen gemeenten sinds 2022 te maken met de opvang van ontheemden uit Oekraïne: naar verwachting 97.000 per 1 januari 2024. Om onmenselijke taferelen en sociale onrust zoals vorig jaar in Ter Apel te voorkomen, moeten gemeenten, provincies en de staatssecretaris praktische afspraken kunnen blijven maken. Bijvoorbeeld over de verdeling over gemeenten en het mogelijk maken van kleinschalige opvang. Wij vragen daarom:

- Behandel de geamendeerde Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (spreidingswet)
- Behandel de tijdelijke Wet Opvang ontheemden Oekraïne, inclusief noodzakelijke meerjarige middelen.

Tot slot

De zorgen en de onzekerheid in de maatschappij, de enorme uitdagingen voor de toekomst en het dalende vertrouwen in de overheid vragen om verantwoordelijkheid en daadkracht. Daarom onze oproep: help ons die betrouwbare overheid te zijn met voldoende structurele middelen om betrouwbaar te kunnen zijn. Het helpt daarbij niet dat vanaf 2026 het gemeentefonds structureel wordt gekort met €3 miljard. Het risico is groot dat vanaf dat moment ook op lokaal niveau de aanpak van maatschappelijke opgaven stilvalt. Door samen te werken als rijk en krachtig lokaal bestuur kunnen we het vertrouwen van de inwoners herwinnen en oplossingen vinden voor de uitdagingen van onze tijd. We stappen graag naar voren. Maar dat lukt alleen met de steun vanuit de Eerste en Tweede kamer en het kabinet, demissionair of niet. De problemen van mensen kunnen niet wachten.

Namens de VNG,
Sharon Dijksma
Voorzitter

Aan de leden

Datum

1 september 2023

Ons kenmerk

U202300601

Lbr. 23/033

Telefoon

070 373 8393

Onderwerp

Acties naar aanleiding van de val van het kabinet

Geachte leden van college en gemeenteraad,

“In de nabije toekomst zal duidelijkheid moeten ontstaan over de op langere termijn beschikbare structurele middelen van gemeenten. Er kan niet gewacht worden op een coalitieakkoord van een nieuw kabinet.”

Taskforce Taken en Middelen Gemeenten, onder leiding van Alexander Rinnooy Kan, 1 september 2023

Met deze brief informeren we u over onze visie op de consequenties van de val van het kabinet en over de acties die we hebben ondernomen en op korte termijn gaan ondernemen. Waarbij we ook uw hulp nodig hebben bij het verspreiden van ons ‘Maatschappelijk Pamflet’.

Voor alle duidelijkheid geven we de gebeurtenissen hieronder chronologisch weer. We gaan achtereenvolgens in op het kader dat u ons meegaf op de ALV in Groningen en op de acties die we na de val van het kabinet hebben ondernomen. Daarna presenteren we u het advies van de Taskforce, inclusief het achterliggende rapport en ons Maatschappelijk Pamflet. Tot slot gaan we in op het Overhedenoverleg van 6 september a.s. en kijken we vooruit naar de ALV van 1 december a.s.

Kader: ALV 14 juni

Over de financiën hebben onze leden op de ALV van 14 juni helder uitgesproken dat de korting van € 3 miljard op het gemeentefonds vanaf 2026 moet worden hersteld door:

- het ophogen van het gemeentefonds en herstel van het accres vanaf 2026;
- de opschalingskorting definitief te schrappen;
- een toereikende en stabiele indexering van het gemeentefonds om loon-, prijs- en volumeontwikkelingen op te kunnen vangen, inclusief de stijging van de zorgvraag.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag

070 - 373 83 93 | info@vng.nl

[vng.nl](https://www.vng.nl)

Hiertoe hebben wij het gesprek met het kabinet opgestart. Daarnaast hebben wij de Taskforce Taken en Middelens Gemeenten, onder voorzitterschap van Alexander Rinnooy Kan, gevraagd de gevolgen van het uitblijven van een dergelijk herstel in kaart te brengen.

Eerste reactie op val van het kabinet

Op 7 juli is het kabinet-Rutte IV gevallen. Dit heeft grote consequenties voor iedereen in Nederland en zeker ook voor gemeenten. Namens alle gemeenten heeft de VNG uitgesproken de val van het kabinet 'onbezonnen' te vinden. In een [gezamenlijke brief met provincies en waterschappen](#) van 9 juli hebben we de leden van de Eerste en Tweede Kamer opgeroepen stilstand te voorkomen. Een dergelijke stilstand vinden wij namelijk onverantwoord. De maatschappelijke problemen zijn te urgent om als overheden een jaar of langer stil te staan. Dat geldt ook voor het gesprek over de juiste financiële randvoorwaarden van de decentrale overheden.

Taskforce Taken en Middelens Gemeenten

In onze [ledenbrief](#) van 14 juli is een begrotingsadvies afgegeven. Kort gezegd adviseerden wij u nog geen rekening te houden met de korting op het gemeentefonds vanaf 2026.

Onderzoeksbureau BMC heeft vervolgens in opdracht van de VNG de gevolgen van de tekortschietende rijksmiddelen in kaart gebracht in dit [rapport](#). Deze opdracht is uitgevoerd langs de lijnen zoals die door de Taskforce Taken en Middelens Gemeenten in zijn [tussenbericht](#) zijn aangegeven. Er is gekeken naar de consequenties voor drie brede clusters van taken die door gemeenten in medebewind worden uitgevoerd: sociaal domein, fysiek domein en handhaving en veiligheid. Op basis van eigen onderzoek en een groot aantal gesprekken concludeert BMC dat ruim 50% van de € 3 miljard zou neerslaan in het sociaal domein, circa 40% in het fysiek domein en circa 10% in het (relatief veel kleinere) deel handhaving en veiligheid. Het rapport geeft vervolgens aan wat de effecten op specifieke beleidsterreinen zouden zijn.

De taskforce komt op basis van dit rapport in zijn [advies](#) tot een hard oordeel. De korting op het gemeentefonds per 2026 heeft grote gevolgen:

- Er dreigt grote vertraging voor het bouwen van woningen en het behalen van de doelstellingen van het Klimaatakkoord;
- In het sociaal domein zal de inzet op preventie afnemen en zullen de wachtlijsten groeien;
- Minder capaciteit voor handhaving leidt tot afwezigheid van gemeenten in de openbare ruimte;
- Gebrek aan investeringen leidt niet alleen tot achteruitgang in het 'eigen' domein, maar werkt vanwege de onderlinge verwevenheid ook hard door in andere domeinen.

De taskforce concludeert *“dat een structurele korting van € 3 miljard vanaf 2026 gemeenten een zeer ingrijpende en zeer zichtbare bezuinigingsoperatie zou opleggen, met substantiële gevolgen voor hun betrokkenheid bij de grote maatschappelijke opgaven van dit moment”* en ziet bevestigd dat een kanteling nodig is in de financiële en bestuurlijke verhoudingen tussen rijk en gemeenten.

Het VNG-bestuur schaaft zich volledig achter de conclusies van het onderzoek en de constateringen die door de taskforce zijn gedaan. De VNG deelt het rapport en het advies ook met het kabinet, met het oog op het gesprek tussen rijk en decentrale overheden op 6 september a.s.

Maatschappelijk Pamflet: help ons dit te verspreiden

Nu het kabinet is gevallen dreigen op korte termijn grote maatschappelijke opgaven stil te vallen. Dat is wat ons betreft onacceptabel. De zorgen van onze inwoners zijn immers niet demissionair. In navolging op onze brief van 9 juli roepen we de Eerste en Tweede kamer daarom op om in elk geval op vijf urgente maatschappelijke onderwerpen door te pakken: bestaanszekerheid, woningbouw, energietransitie, jeugdzorg & gezondheid en asiel & migratie. We vragen de Kamerleden om ons als gemeenten in staat te stellen onze verantwoordelijkheid voor deze dossiers te blijven nemen, door te zorgen voor de benodigde middelen en uitvoerbare wet- en regelgeving.

We lanceren daarom op zaterdag 2 september ons Maatschappelijk Pamflet 'Laat Nederland niet stilvallen'. Om te zorgen voor een krachtige verspreiding van deze boodschap, licht Sharon Dijkema deze toe bij 1Vandaag. Daarnaast hebben we steun van een groot aantal maatschappelijke partners en we lanceren het pamflet ook als petitie. Zo kunnen ook inwoners, medewerkers uit de sector, ambtenaren en anderen hun steun voor onze oproep kenbaar maken. **We willen U vragen het pamflet ook breed te delen.** Vanaf het moment van lancering zijn het pamflet en de petitie op onze [website](#) te vinden. Samen voorkomen we dat Nederland stilvalt.

Gesprek met het kabinet

Als vervolg op een gesprek op 2 juli met een brede delegatie van het – toen nog missionaire – kabinet, is op 6 september a.s. voor het eerst een zogenoemd 'Overhedenoverleg' met het kabinet. Voor ons staat daarin voorop dat het kabinet weliswaar demissionair is, maar de problemen dat niet zijn. Dat geldt voor alle thema's die geadresseerd worden in het Maatschappelijk Pamflet en evenzeer voor de financiële kwestie.

In het coalitieakkoord is een nieuwe financieringssysteem voor gemeenten aangekondigd en vooruitlopend daarop is het gemeentefonds gekort. Er is door dit kabinet echter nooit een inhoudelijke onderbouwing of invulling voor deze korting gegeven. Ook aan de suggestie om het decentrale belastinggebied te verruimen is door het kabinet geen opvolging gegeven. En het voorstel van het kabinet voor een nieuwe manier van indexeren van het gemeentefonds is nooit bestuurlijk besproken. De inzet van de VNG in het gesprek met het kabinet is dan ook conform de lijn zoals die door de ALV is uitgesproken. Daarnaast willen wij aandacht vragen voor het nakomen van interbestuurlijke afspraken. Een goede gezamenlijke voorbereiding op de kabinetsformatie hoort daar – ook volgens de Code Interbestuurlijke Verhoudingen – bij.

Op dinsdag 12 september organiseren wij van 16-17 uur een webinar waarin wij dieper ingaan op het vervolg van het gesprek met het kabinet, het onderzoek van BMC en het advies van de taskforce. U kunt zich voor dit webinar aanmelden via [deze link](#).

ALV 1 december

In de ALV van 14 juni is besloten dat uiterlijk op de eerstvolgende ALV van 1 december a.s. voorstellen gedaan zullen worden om taken en middelen weer in balans te krijgen. Achterliggende gedachte was dat de komende Miljoenennota duidelijkheid zou scheppen over de structurele financiële situatie vanaf 2026. Mocht het demissionaire kabinet hiertoe niet bewogen kunnen worden, dan ontstaat een nieuwe situatie. De VNG-inzet voor de kabinetsformatie zal in ieder geval voor besluitvorming op de agenda staan. Over de wijze waarop we tijdens de ALV vervolg kunnen geven aan het advies van de taskforce en de eerder aangenomen moties op dit thema, gaan we in gesprek met de indieners en gemeentelijke netwerken.

Tot slot

Strijd met het kabinet over geld is geen doel op zich. We staan als gezamenlijke overheden voor grote maatschappelijke opgaven. Het blijft verbazen hoe het kabinet daarbij in veel gevallen omgaat met de medeoverheden. Maar we kunnen ons niet goed voorstellen dat dat zo blijft, omdat uiteindelijk het belang van de inwoners, bedrijven en instellingen ook voor het kabinet voorop staat.

Voor ons als gemeenten geldt dat we consequent dezelfde boodschap blijven afgeven aan politieke partijen en kabinet: we willen door met het oplossen van problemen en met het helpen van onze inwoners. Daarvoor hebben we voldoende middelen nodig.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized 'L' followed by a horizontal line and a shorter horizontal line below it.

L.K. Geluk
Algemeen directeur

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Oproep van alle 342 gemeenten

Laat Nederland niet stilvallen

Geachte leden der Staten-Generaal, beste Eerste en Tweede Kamerleden,

De komende dagen beslist u erover welke onderwerpen wel en niet behandeld worden in de periode totdat er een nieuw kabinet is gevormd.

Vandaag roepen we u namens de Nederlandse gemeenten op om te voorkomen dat het land tot die tijd stil komt te staan. We vragen u op cruciale terreinen niet te wachten op een nieuwe regering maar **dóór** te gaan met de behandeling van noodzakelijke wet- en regelgeving.

Want er liggen grote maatschappelijke vraagstukken voor die niet kunnen wachten. Elke dag merken we binnen onze gemeenten hoe groot de problemen zijn. We zien hoe inwoners in onzekerheid verkeren of kwetsbaar zijn omdat de overheid hen niet of onvoldoende helpt. De voorbeelden zijn bekend: woningzoekenden vinden geen (betaalbaar) huis. Wachtlijsten in de jeugdzorg worden steeds langer. Armoede neemt toe.

Stilstand is onverantwoord. Juist nu is inzet en daadkracht nodig om beleid te maken over zaken die mensen dagelijks raken en om dit land draaiend te houden. Mensen kunnen hun zorgen niet uitstellen en even in de ijskast zetten. Oplossingen voor de problemen van mensen zijn **nú** nodig. Help ons de betrouwbare overheid te zijn met voldoende structurele middelen, nu en na 2026, om die betrouwbare overheid te kunnen zijn.

Dus vragen we u, Tweede Kamerleden en Senatoren: stel ons in staat om woningen te blijven bouwen, zorg dat we gezamenlijk de toenemende armoede kunnen bestrijden, dat we kunnen blijven verduurzamen en dat de energietransitie kan doorgaan.

Namens alle Nederlandse gemeenten,

Sharon Dijksma
Voorzitter Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Wilt u ook niet dat Nederland stilvalt? Teken de petitie op vng.nl/laatnederlandnietstilvallen of scan de QR-code.

